

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΙΜΒΡΟΣ

A. Πρακτικά Συνεδρίων – Περιοδικά (χρονολογική σειρά)

Η Αποδημία των Ιμβρίων κατά τον εικοστό αιώνα, Πρακτικά Συμποσίου (έκδοση της Εταιρίας Μελέτης Ίμβρου και Τενέδου), Θεσσαλονίκη 1990.

Πανιμβριακό Συμπόσιο, Πρακτικά (έκδοση Συλλόγου Ιμβρίων Αθηνών), Αθήνα 1991.

Η λευκή βίβλος της Ίμβρου, Πρακτικά Συμποσίου (έκδοση της Εταιρίας Μελέτης Ίμβρου και Τενέδου), Θεσσαλονίκη 1994.

Αφιέρωμα σε Ίμβρο-Τένεδο (επιμ. Τράιου Ελ.), ένθετο «Επτά Ημέρες» εφημερίδας *Η Καθημερινή*, 22 Μαΐου 1994.

Οι οικισμοί της Ίμβρου, Πρακτικά Συμποσίου (έκδοση της Εταιρίας Μελέτης Ίμβρου και Τενέδου), Θεσσαλονίκη 1998.

Η πνευματική παρουσία των Ιμβρίων στον Ελληνισμό, Πρακτικά Συμποσίου (έκδοση Εταιρίας Μελέτης Ίμβρου και Τενέδου), Θεσσαλονίκη 2002.

Ίμβρος, Μηνιαίο Εγκυκλοπαιδικό Περιοδικό, α' περίοδος, τεύχη 1-62 (1949-1953) και 1-4 (1955) (φωτοαναστατική ανατύπωση Εταιρίας Μελέτης Ίμβρου και Τενέδου), Θεσσαλονίκη 2005.

Ιμβριώτικα, Περιοδικό, τεύχη 1-119 (έκδοση Ιμβριακής Ένωσης Μακεδονίας και Θράκης), Θεσσαλονίκη 1982-2016.

Ίμβρος, Περιοδικό, περίοδος Β', τεύχη 1-107 (έκδοση Συλλόγου Ιμβρίων Αθηνών), Αθήνα 1993-2016.

B. Μελέτες – Μονογραφίες

Ανδρέου Η., Αρχαίες και σύγχρονες επιτύμβιες στήλες της Ίμβρου, περιοδική έκδοση *Η Καθ' Ημάς Ανατολή*, τόμος Α', Αθήνα 1993, 123-138.

Ανδρέου Η. – Ανδρέου Ι., Η Ίμβρος στην Αρχαιότητα, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 41, Οκτώβριος 1991, 92-100.

Ανδρέου Η. – Ανδρέου Ι., Μαρτυρίες επιγραφών της Ίμβρου για τις σχέσεις με τη Θράκη στην Αρχαιότητα, *Πρακτικά 2ου Διεθνούς Συμποσίου Θρακικών Σπουδών*, Κομοτηνή 1997, 293-305.

Ανδρέου Η. – Ανδρέου Ι., Η Ίμβρος στην πρώιμη εποχή του χαλκού (α' μέρος), περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 81, Δεκέμβριος 2001, 143-146.

Ανδρέου Η. – Ανδρέου Ι., Η Ίμβρος στην πρώιμη εποχή του χαλκού (β' μέρος), περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 82, Μάρτιος 2002, 75-85.

Ανδριώτης Ν., Κριτόβουλος ο Ίμβριος και το ιστορικό του έργο, *Ελληνικά* 2 (1929), 167-200.

Ανδριώτης Ν., *Περί του γλωσσικού ιδιώματος της Ίμβρου* (διδακτορική διατριβή, Αθήνα 1930), Αθήνα 1996 (φωτογραφική ανατύπωση).

Ανδριώτης Ν., Βιβλιογραφία περί Ίμβρου, *Λεύκωμα Ίμβρου* (1938), 146-187.

Ανδριώτης Ν., Άγνωστη σελίδα της Ιστορίας της Ίμβρου, *Ίμβρος* 2 (1948), 125-127.

Ανδριώτης Ν., Οι αρχαϊσμοί του γλωσσικού ιδιώματος της Ίμβρου, *Ίμβρος* 3 (1949), 366-367.

Ανδριώτης Ν., *Ετυμολογικό Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, Θεσσαλονίκη 1951.

Ανδριώτης Ν., Ανέκδοτα αυτόγραφα Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανού του Ιμβρίου, *Ίμβρος* 4 (1951), 171-172.

Ανδριώτης Ν., *Η Ίμβρος*, Θεσσαλονίκη 1954.

Ανδριώτης Ν., Τα σύνθετα του γλωσσικού ιδιώματος της Ίμβρου, *Αρχαίον Θρακικού Θησαυρού* 20 (1955), 225-270.

Ανδριώτης Ν., Μεσαιωνικά στοιχεία του γλωσσικού ιδιώματος της Ίμβρου, *Επιστημονική Επετηρίς της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης* 12 (1973), 509-520.

- Ανδριώτης Ν., *Lexicon der Archaismen in neugriechischen Dialekten* (έκδοση της Αυστριακής Ακαδημίας Επιστημών), Βιέννη 1974.
- Αρχοντώνης Δ. (Ο Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίος), *Ότε ήμην παιδίον*, Αθήνα 2003.
- Ατέσης Β., Η Ιερά Μητρόπολις Ίμβρου και Τενέδου ανά τους αιώνες, περιοδικό *Εκκλησία και Θεολογία*, τεύχος ΙΙ (1981), 444.
- Γεωργαλάς Κ., *Γεωλογικά έρευνα επί της νήσου Ίμβρου*, Αθήνα 1926.
- Γλυκάς Ν., *Περί τινων ανεκδότηων επιγραφών της νήσου Ίμβρου*, *Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως*, παράρτημα ΙΓ' τόμου, 1880, 3-14.
- Γруντάκης Γ., *Ίμβρος και Τένεδος 1910-1930* (έκδοση Συλλόγου Ίμβρίων Αθηνών), Αθήνα 1995.
- Ενεπεκίδης Π., *Αρχιεπίσκοπος, Ίμβρος-Τένεδος-Λήμνος-Λέσβος-Χίος-Σάμος-Πάτμος 1800-1923*, Αθήνα 1997.
- Ευγενικός Ιωάννης, *Εις την νήσον Ίμβρον εγκωμιαστική έκφρασις*, στο Boissonade J., *Anecdota Nova*, Paris 1884
- Καλαϊτζής Π., *Συμβολή εις την ιστορίαν Ίμβρου και Τενέδου*, *Θρακικά*, τόμος Ι, 1978, 233 κ.ε.
- Καλαϊτζής Χρ. (Μητροπολίτης Μύρων), *Οι εκκλησίες και τα ξωκκλήσια της Ίμβρου* (έκδοση του Συνδέσμου των εν Αθήναις Μεγαλοσχολιτών), Αθήνα 1998.
- Καρράς Μ., *Η νήσος Ίμβρος, Συμβολή εις την εκκλησιαστικήν ιστορία της*, *Ανάλεκτα Βλατάδων* 48, Θεσσαλονίκη 1987.
- Κριτοβούλου του Ίμβριού Ιστορία, Reinsch D. (επιμ.), *Critobuli Imbriotae historiae*, *Corpus fontium historiae Byzantinae* 22, Berlin 1983.
- Λάμπρος Σπ., *Επιστολή Πίου Β' προς Αλέξανδρον Ασάνην περί καταλήψεως της Ίμβρου*, *Νέος Ελληνομνημών*, τόμος Ι (1913), 113-126.
- Λεκάκης Γ., *Ίμβρος παιπαλόεσσα*, Αθήνα 2012.
- Μάτσας Δ., *Ίμβρος*, στο Βλαχόπουλος Α. (επιμ.), *Αρχαιολογία, Νησιά του Αιγαίου*, Αθήνα 2005, 100-103.
- Μουστοξύδης Α. – Βαρθολομαίος Κουτλουμουσιανός, *Υπόμνημα ιστορικών περί της νήσου Ίμβρου*, Κωνσταντινούπολις 1845 (ανατύπωση, Αθήνα 1978).
- Μπουτάρας Ι., *Κεντρική Σχολή Ίμβρου, Ιστορική και φωτογραφική διαδρομή* (έκδοση Συλλόγου Ίμβρίων Αθηνών), Αθήνα 2012.
- Μπουτάρας Ι., *Η Εκπαίδευση στην Ίμβρο* (έκδοση Συλλόγου Ίμβρίων Αθηνών), Αθήνα 2013.
- Ξεινός Γ., *Ίμβρος και Τένεδος, ιστορία παράλληλη*, Αθήνα 2005.
- Ξεινός Κ., *Λαογραφικά της Ίμβρου*, τόμοι 1 και 2, Θεσσαλονίκη 1987-1988.
- Παπαγεωργίου Σ., *Ίμβρος, Η ιστορία ενός ελληνικού νησιού*, Αθήνα 1994.
- Πασαδαίος Αρ., *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Ίμβρου*, Αθήνα 1973.
- Σηφουνάκης Ν., *Ίμβρος – Τένεδος, Οι τελευταίες ελληνικές ημέρες*, Αθήνα 1996.
- Στρατής Δ., *Βαρθολομαίος Κουτλουμουσιανός (1772-1851): βιογραφία-εργογραφία, διδακτορική διατριβή*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1999.
- Τενεκίδης Γ., *Ίμβρος και Τένεδος, Ιστορία-Νομικό Καθεστώς, Σύγχρονη Πραγματικότητα*, Θεσσαλονίκη 1986.
- Τζαβάρας Ξ., *Λεξικό του ιμβριακού ιδιώματος, ερμηνευτικό-ετυμολογικό*, Αθήνα 2011.
- Τοπωνυμικός Χάρτης Ίμβρου*, έκδοση Εταιρίας Μελέτης Ίμβρου και Τενέδου, Θεσσαλονίκη 2014.
- Τσιμουρής Γ., *Ίμβριοι, «Φυγάδες απ' τον τόπο μας, όμηροι στην πατρίδα»*, Αθήνα 2008.
- Τωμαδάκης Ν., *Περί Αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως, Συναγωγή κειμένων Δούκα-Κριτόβουλου-Σφραντζή-Χαλκοκονδύλη*, Αθήνα 1953, 75-133.
- Φράγκος Δ. (Νοσταλγός), *Ίμβριώτικες Ιστορίες*, Θεσσαλονίκη 1996.
- Χαλκιά Ε., *Οι ενοριακοί ναοί της Ίμβρου*, *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, τόμ. Ι', Αθήνα 1993-1994, 189 κ.ε.
- Χαλκιά Ε., *Στοιχεία για την παλαιοχριστιανική και βυζαντινή Ίμβρο*, *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, τόμος ΙΘ', 1996-1997, 353-367.
- Χαλκιά Ε., *Το μετόχι της Μονής Κουτλουμουσίου στην Ίμβρο, πρώτη προσέγγιση*, *Δελτίο του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, τόμος ΙΓ', Αθήνα 1999-2000, 66-81.

Βιβλιογραφία

- Chalkia E., Άγνωστη θέση βυζαντινής μονής (;) στην Ίμβρο, στο *Byzantine Thrace, Evidence and Remains* (Byzantinische Forschungen XXX, Amsterdam 2011), 93 κ.ε.
- Χατζηανδρέου Τρ., *Η ζωή μου (1901-1974) όπως την έζησα και τη θυμούμαι*, Αθήνα 1979.
- Χορν Παντελής, Η κατάληψις της Ίμβρου, στο Βαφειάδη Ε. (επιμ.), *Ανεμομαζώματα, Σκόρπιες σελίδες ημερολογίου*, Θεσσαλονίκη 2004, 115-129.
- Alexandris A., *The Greek Minority in Turkey, 1918-1956: An Aspect of Greco-Turkish Relations*, Ph. D. London University, 1979.
- Asdracha C., Inscriptions de la Thrace orientale et de l'île d'Imbros (XIIe-XVe s.), *Αρχαιολογικόν Δελτίον* 43 (1988), Μελέτες, 270-286.
- Baysal E. – Erdoğan B., Frog in the Pond: Gökçeada (Imbros), an Aegean Stepping-stone in the Chalcolithic use of Spondylus Shell, στο *Proceedings of the Prehistoric Society* 80 (2014), 363-378.
- Conze A., *Reise auf den Inseln des thrakischen Meeres*, Hannover 1860, 79-103.
- Erdoğan B., A preliminary report from the 2009 and 2010 field season at Uğurlu on the island of Gökçeada, *Anatolica XXXVII*, 2011, 45-65.
- Erdoğan B. – Özbek O. – Yücel N., Gökçeada Uğurlu-Zeytinlik kazısı 2012 yılı çalışmaları, *Kazı Sonuçları Toplantısı* 35/2, 204-210.
- Erdoğan B., Uğurlu: A Neolithic settlement on the Aegean Island of Gökçeada, στο Özdoğan M. – Başgelen N. – Kuniholm P. (επιμ.), *The Neolithic in Turkey: Northwestern Turkey and Istanbul*, Istanbul 2013.
- Erdoğan B., Gökçeada Uğurlu Archaeological Project: A preliminary report from the 2011-2013 field seasons, *Anatolica XL* (2014), 157-178.
- Fredrich C., Imbros, *Athenische Mitteilungen* (1908), 81-112.
- Gorini G., Le monete di Imbros dal santuario dei Cabiri a Lemno, στο Ulrike Peter (επιμ.), *Stephanos Nomismatikos*, Edith Schonert-Geiss Zum 65. Geburtstag, Berlin 1988, 295-300.
- Guilbeau D. – Erdoğan B., Des "lames de Karanovo" dans le site neolithique d'Uğurlu (île de Gökçeada, Turquie), *Bulletin de Correspondance Hellénique*, 135 (2011), 1-Etudes, 1-19.
- Harmankaya S., Gökçeada Survey, στο Belin O. (επιμ.) – Artungul F. (μτφρ.), *Istanbul University Contributions to Archaeology in Turkey I*, 1932-2000, İstanbul 2001, 274-299.
- Harmankaya S. – Erdoğan B., The Prehistoric Sites of Gökçeada, Turkey, στο Özdoğan M. – Hauptmann H. – Başgelen N. (επιμ.), *From Village to Cities (Köyden Kente)*, İstanbul 2003, 459-479.
- Hüryılmaz H., Gökçeada, Yenibademli Höyük 1996 Yılı Kurtarma Kazısı, *XIX Kazı Sonuçları Toplantısı I*, Ankara 1998, 357-378.
- Hüryılmaz H. – Sevinç N., 1997 Gökçeada-Yenibademli Höyük Kazıları, *XX Kazı Sonuçları Toplantısı*, I. Cilt, Tarsus 1998, 311-324.
- Hüryılmaz H., Gökçeada-Yenibademli Höyük'te Kent Organization ve Yonetim, *Elektronik Sosyal Bilimler*, τ. 5, 2006, 30-44.
- Hüryılmaz H., *Kuzey Doğu Ege Denizi'nin Rüzgarı Bahçesi: Gökçeada*, Çanakkale 2006.
- Hüryılmaz H., Gökçeada-Yenibademli 2010 Höyük Yılı Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı* 33, I, Malatya 2011, 1-30.
- IG: *Inscriptiones Insularum Maris Aegaei praeter Deum*, XII 7, *Inscriptiones Amorgi et Insularum Vicinarum*, Berlin 1908, III Imbrus, αριθ. 46-149, 3-35.
- Oberhumer E., Imbros, eine historische-geographische Studie, Beiträge zur alten Geschichte und Geographie, *Festschrift für Heinrich Kiepert*, Berlin 1898, 275 κ.ε.
- O' Sullivan L., History from Comic Hypotheses, Stratocles, Lachares, and P.Oxy. 1235, στο *Greek, Roman and Byzantine Studies*, 49 (2009), 53-79.
- Ousterhout R. – Held W., Survey of the Ancient and Byzantine Monuments on İmbros/Gökçeada, 1995, *Araştırma Sonuçları Toplantısı XIV-2*, Ankara 1997, 55-70.
- Ousterhout R. – Held W., Forschungen auf İmbros/Gökçeada 1997, *Araştırma Sonuçları Toplantısı XV-2*, 1999, 61-74.
- Ousterhout R. – Held W., İmbros/Gökçeada 1998, *Araştırma Sonuçları Toplantısı XVII-1* Ankara 2000, 123-36.

- Ousterhout R., Reconstructing Early Christian Imbros, *Congressus Internationalis XIV, Archaeologiae Christianae*, Vienna 2005, 555-559.
- Özbek C., İmbros adası'ndaki Kabeiroi kutsal Alanı ve Hermes tapınımları, στο *Arkeoloji Araştırmalar Sempozyumu*, Anadolu-Anatolia 2004, Ek Dizi 1, 167-183.
- Özbek O. – Erdoğan B., Initial occupation of the Gelibolu Peninsula and the Gökçeada (Imbroz) Island in the pre-Neolithic and Early Neolithic, *Eurasian Prehistory* 11, 2015 (1-2): 97-128.
- Picard Ch. – Reinach A., Voyage dans la Chersonèse et aux îles de la mer de Thrace, *Bulletin de Correspondance Hellénique* (BCH) 36 (1921), 92-100.
- Reinsch D. R., *Critobuli Imbriotae historiae, Corpus Fontium Historiae Byzantinae* 22, Berlin-New York 1983.
- Ruhl B., Gli ateniesi sull'isola di Imbro, *Annuario SAIA* 2010 / Vol. LXXXVIII [Serie III, 10], 455-468.
- Tansung F., The Kocabasis as intermediaries? The local and central administration in Imvros/Imroz and Lemnos in the early 19th century, *Belleken* 281 (2014), 228-239.

2. ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ

- Ασλάνης Ι., *Η πρώτη εμφάνιση οχυρώσεων σε προϊστορικούς οικισμούς του Αιγαϊακού χώρου*, Μελετήματα 27 (1989), 109-115.
- Αυγερινού Π., Ο οικισμός της Μύρινας, πρώτες εκτιμήσεις, στο Ντούμας Χρ. – La Rosa V. (επιμ.), *Η Πολιόχνη και η πρώιμη εποχή του χαλκού*, Αθήνα 1997, 273 κ.ε.
- Βλαχόπουλος Α. (επιμ.), *Αρχαιολογία, Νησιά του Αιγαίου*, Αθήνα 2005.
- Ευστρατίου Ν. – Κυριακού Δ., Στα ίχνη των τελευταίων κυνηγών και τροφουσλλεκτών της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, περιοδικό *Ανάσκαμμα*, τ. 5, Θεσσαλονίκη 2011, 53 κ.ε.
- Θεοχάρη Μ. – Παρλαμά Λ., Παλαμάρι Σκύρου, η οχυρωμένη πόλη της πρώιμης χαλκοκρατίας, στο Ντούμας Χρ. – La Rosa V. (επιμ.), *Η Πολιόχνη και η Πρώιμη Εποχή του Χαλκού*, 344 κ.ε.
- Κατάλογος έκθεσης *Πολιόχνη, Λήμνω εν αμυχθαλοέσση – Ένα κέντρο της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού στο βόρειο Αιγαίο*, Θεσσαλονίκη 1997.
- Λήμνος, *Αρχαιολογικό Μουσείο* (αρχαιολογικός οδηγός).
- Μαρινάτου Ν., *Ακρωτήρι: Βιογραφία μιας χαμένης πολιτείας*, Αθήνα 2014.
- Μάτσας Δ., Μικρό Βουνί Σαμοθράκης: Μια προϊστορική κοινότητα σ' ένα νησιωτικό σύστημα του ΒΑ Αιγαίου, *Ανθρωπολογικά* 6, Βόλος 1984, 73 κ.ε.
- Μάτσας Δ., Σαμοθράκη, στο Βλαχόπουλος Α. (επιμ.), *Αρχαιολογία, Νησιά του Αιγαίου*, Αθήνα 2005, 92-99.
- Μάτσας Δ., Λήμνος, στο Βλαχόπουλος Α. (επιμ.), *Αρχαιολογία, Νησιά του Αιγαίου*, Αθήνα 2005, 106-115.
- Μπουλώτης Χ., Μεταμορφώσεις στην Αιγαϊακή προϊστορία, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 49, Δεκέμβριος 1993, 11-20.
- Μπουλώτης Χ., Κουκονήσι: ένας νέος προϊστορικός οικισμός στον κόλπο του Μούδρου και το προϊστορικό πρόσωπο της Λήμνου, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 50, 1994, 19 κ.ε.
- Μπουλώτης Χ., Κουκονήσι Λήμνου, στο Ντούμας Χρ. – La Rosa V. (επιμ.), *Η Πολιόχνη και η Πρώιμη Εποχή του Χαλκού*, Αθήνα 1997, 230 κ.ε.
- Ντόβα Α., Μύρινα Λήμνου, οι αρχαιότερες φάσεις του προϊστορικού οικισμού, στο Ντούμας Χρ. – La Rosa V. (επιμ.), *Η Πολιόχνη και η Πρώιμη Εποχή του Χαλκού*, Αθήνα 1997, 282 κ.ε.
- Ντούμας Χρ., Η πυροτεχνολογία στη Λήμνο της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού, περιοδικό *Αρχαιολογία* τ. 50, Μάρτιος 1994, 28-30.
- Ντούμας Χρ., *Η πρώιμη ιστορία του Αιγαίου υπό το φως των πρόσφατων ευρημάτων από το Ακρωτήρι Θήρας*, Αθήνα 2008.
- Ντούμας Χρ. – La Rosa V. (επιμ.), *Πολιόχνη*, Αθήνα 1997, 344-356.
- Παρλαμά Λ., *Η Σκύρος στην Πρώιμη Εποχή του Χαλκού*, Αθήνα 1984.
- Παρλαμά Λ., Παλαμάρι Σκύρου, Η ανασκαφή της οχύρωσης, 2000-2007, *Κέρματα φίλιας, Τιμητικός τόμος Ι. Τουράτσογλου*, Αθήνα 2009, 227-241.

- Παρλαμά Λ. – Θεοχάρη Μ. – Ρωμανού Χρ. – Μπονάτσος Στ. (επιμ.), *Ο οχυρωμένος προϊστορικός οικισμός στο Παλαμάρι Σκύρου*, Αθήνα 2015.
- Σάμψων Α., Η Νεολιθική στο χώρο του Αιγαίου, *AAA XVIII*, 1985, 255-268.
- Σάμψων Α., *Μεσολιθική Ελλάδα, 9000-6500 π.Χ., Περιβάλλον, Οικονομία, Τεχνολογία*, Αθήνα 2010.
- Τσαγράκης Α., *Γεωργία και Κτηνοτροφία στο Προϊστορικό Αιγαίο*, Αθήνα 2013.
- Τσουντας Χ., *Κυκλαδικά II*, ΑΕ 1899, 118.
- Χαρίσης Χ. – Durand P. – Αξιώτης Μ. – Χαρίσης Τ., Ίχνη παλαιολιθικής εγκατάστασης στη Λέσβο, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 76, Σεπτέμβριος 2000, 83-87.
- ACROSS, *The Cyclades and Western Anatolia during the 3rd Millenium BC*, κατάλογος έκθεσης, Sabanci University Sabanci Museum, May 24-August 28, Istanbul 2011.
- Andreou S. – Fotiadis M. – Kotsakis K., Review of Aegean Prehistory V: The Neolithic and Bronze Age of Northern Greece, *A.J.A.* 100 (1996), 537-597.
- Benvenuti A., Μύρινα, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 50 (1994).
- Benvenuti A., Πολιόχνη, Εξήντα χρόνια ανασκαφικής έρευνας, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 50 (1994), 10-18.
- Bernabo-Brea L., *Poliochni I* (1964) και *Poliochni II* (1976).
- Blegen C. – Caskey J. – Rawson M. – Sperling J., *Troy I, General Introduction, The First and Second Settlements*, Princeton 1950.
- Boulotis Chr., Koukonisi in Lemnos: reflections on the Minoan and Minoanising evidence, στο *The Minoans in the Central Eastern and Northern Aegean – new evidence*, Monographs of the Danish Institut at Athens, vol. 8, Athens 2005, 175-218.
- Burkert W., Ελληνική Περιφέρεια: Τα μυστήρια της Σαμοθράκης, στο Αβαγιανού Α. (επιμ.), *Λατρείες στην «περιφέρεια» του ελληνικού κόσμου*, Αθήνα 2002, 31-64.
- Cosmopoulos M., Exchange Networks in Prehistory: The Aegean and the Mediterranean in the 3rd Millennium B.C., *Aegeum* 7, 1991.
- Efstratiou N. – Biaggi P. – Karkanis P. – Starnini E., A late Palaeolithic site at Ouriakos Limnos (Greece) in the north-eastern Aegean, *Antiquity* [Online] 2013.
- Efstratiou N. – Biaggi P. – Starnini E., The Epipaleolithic Site of Ouriakos on the Island of Lemnos and its Place in the Late Pleistocene Peopling of the East Mediterranean Region, *ADALYA XVII* (2014), 1-23.
- Erkanal H., *Archaeological reserches at Liman Tepe*, Urla 1997.
- Erkanal H. – H. Hauptmann – V. Sahoğlu – R. Tuncel (επιμ.), *The Aegean in the Neolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age*, Ankara University 2008.
- Galanidou N. – Cole J. – Iliopoulos G. – McNabb J., East meets West: the Middle Pleistocene site of Rodafnidia on Lesbos, Greece, *Antiquity Journal* 087 (2013), Department of Archaeology, Durham University.
- Hood S., *Excavations in Chios 1938-1985, Prehistoric Emporio and Agio Gala I-II*, BSA Suppl. 15-16, Oxford 1981.
- Korfmann M. – Mannsperger D., *Troia: ein historischer Überblick und Rundgang*, Stuttgart 1998.
- Kouka Our., Siedlungsorganisation in der Nord-und Ostägäis, *Internationale Archäologie* 58, 2002.
- Lamb W., *Excavations at Thermi in Lesbos*, Cambridge 1936.
- Tine S. – Traverso A., *Πολιόχνη, η αρχαιότερη πόλη της Ευρώπης*, Αθήνα 2001.
- Treuil R., Le Néolithique et le Bronze Ancien Égéens – Les problèmes stratigraphiques et chronologiques, les techniques, les hommes, *BEFAR* 24, Paris 1983, 193.

3. ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΑ

- Αλεξίου Στ., Ζητήματα του προϊστορικού βίου, Κρητομυκηναϊκόν εμπόριον, *Αρχαιολογική Εφημερίς* 1953-1954, τ. Γ, 135-145.
- Άνθρωπος και Σπηλαιοπεριβάλλον, Πρακτικά Α' Πανελληνίου Σπηλαιολογικού Συνεδρίου, Αθήνα 1998.
- Ασλάνης Ι., Οι οχυρώσεις στους οικισμούς του βορειοελλαδικού χώρου κατά την χαλκολιθική περίοδο και η

- περίπτωση Διμηνίου, *Μελετήματα 10*, Ποικίλα, Αθήνα 1990, 19-50.
- Ασλάνης Ι., *Η Προϊστορία της Μακεδονίας, Ι, Νεολιθική Εποχή*, Αθήνα 1992.
- Γραμμένος Δ., *Νεολιθική Μακεδονία*, Αθήνα 1997.
- Η Παλαιολιθική εποχή στην Ελλάδα, Αφιέρωμα, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 58, Μάρτιος 1996.
- Θεοχάρης Δ., *Νεολιθική Ελλάς*, Αθήνα 1973.
- Ιστορία των Ελλήνων, τόμος Ι, Προϊστορικοί χρόνοι*, Αθήνα, Εκδόσεις Δομή.
- Καραλή Λ., *Νεολιθικός πολιτισμός, Αναζητώντας ανθρώπινα ίχνη μέσα στο νεολιθικό περιβάλλον Ανατολής και Δύσης*, Αθήνα 2011.
- Κατάλογος της έκθεσης *Θεοί και ήρωες της Εποχής του Χαλκού, Η Ευρώπη στις ρίζες του Οδυσσέα* (υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης στο Στρασβούργο), Αθήνα 2000.
- Κόνσολα Ν., *Η πρώιμη αστικοποίηση στους πρωτοελλαδικούς οικισμούς*, Αθήνα 1984.
- Κυπαρίσση-Αποστολικά Ν. (επιμ.), *Σπήλαιο Θεόπετρας, Δώδεκα χρόνια ανασκαφών και έρευνας*, Αθήνα 2000.
- Κυπαρίσση-Αποστολικά Ν., *Τα προϊστορικά κοσμήματα της Θεσσαλίας*, Αθήνα 2001.
- Μιχαηλίδου Α., *Μετρικό σύστημα και σχέσεις παραγωγής στο Αιγαίο στην ύστερη εποχή του χαλκού, Μελετήματα 10*, Ποικίλα, Αθήνα 1990, 65-95.
- Παπαδημητρίου Ν. (επιμ.), *Η Ελλάδα στο ευρύτερο πολιτισμικό πλαίσιο των Βαλκανίων κατά την 5η και 4η χιλιετία π.Χ.*, Αθήνα 2010.
- Παπαδόπουλος Σ., *Η Νεότερη Νεολιθική και η Πρώιμη Εποχή του Χαλκού στην Ανατολική Μακεδονία*, Θεσσαλονίκη 1997.
- Παπαθανασόπουλος Γ. (επιμ.), *Νεολιθικός πολιτισμός στην Ελλάδα*, Αθήνα 1996.
- Χουρμουζιάδης Γ., *Δισπηλιό, 7500 χρόνια μετά*, Θεσσαλονίκη 2002.
- Anati E., *Arte preistorica in Anatolia*, Studi Camuni 4, Capo di Ponte 1972.
- Anderson P., *Premiers paysans du monde – Naissance des agricultures*, στο *La tracéologie comme révélateur des débuts de l'agriculture* (J. Guilaine επιμ.), Paris 2000, 99-119.
- Bailey D., *Prehistoric Figurines*, London 2005.
- Bassileva M., *Thrace and Phrygia. Some problems of the megalithic culture*, *Αρχαία Θράκη, Πρακτικά 2ου Διεθνούς Συμποσίου Θρακικών Σπουδών*, Κομοτηνή 1997, τόμος Ι, 193-198.
- Bordes Fr., *Le Paléolithique dans le monde*, Paris 1968.
- Caskey J. – Caskey E., *The earliest Settlements at Eutresis, Hesperia XXXIX* (1960), 126-167.
- Cauvin J., *Γέννηση των θεοτήτων, Γέννηση της γεωργίας* (μετάφραση του *Naissance des divinités, naissance de l'agriculture*), Ηράκλειο 2004.
- Cherry J., *Pattern and Process in the Earliest Colonisation on the Mediterranean Islands, P.P.S. 47* (1981), 56.
- Erkanal H., *Early Bronze Age Urbanization in the Coastal Region of Western Anatolia*, Istanbul 1996.
- Erkanal H., *Early Bronze Age Fortification Systems in Izmir Region, Aegeum 20* (1999).
- Gimbutas M., *The gods and goddesses of old Europe, 7000-3500 BC, Myths, Legends and Cult Images*, University of California Press, 1974.
- Hooker J., *Εισαγωγή στη Γραμμική Β* (ελληνική μετάφραση), Αθήνα 1996.
- Kourtessi-Philippaki G., *Les industries lithiques taillées de Dimitra*, στο Γραμμένος Δ., *Νεολιθική Μακεδονία*, Αθήνα 1997, 212-216.
- Kozłowski J., *The Balkans in the Middle and Upper Paleolithic: The gate to Europe or a cul-de-sac?*, στο *Proceedings of the Prehistoric Society 58*, 1992, 1-20.
- Leroi-Gourhan A., *La geste et la parole*, Paris 1964.
- Mellart J., *Çatal Hoyouk, A Neolithic Town in Anatolia*, London 1967.
- Merpert N., *Ethnocultural change in the Balkans on the border between the Eneolithic and the early Bronze*, στο S. N. Scomal (επιμ.), *Proto-Indo-European, the Archaeology of a linguistic problem, Studies in honor of M. Gimbutas*, Washington Institute for the Study of Man, 1987, 122-135.
- Mylonas G., *Agios Kosmas, An Early Bronze Age Settlement and Cemetery in Attica*, Princeton University Press, 1959.

Βιβλιογραφία

- Naissance de l'écriture*, Κατάλογος Έκθεσης, Paris 1982. Özdoğan M. – Hauptmann H. – Başgelen N., *Köyden Kente* (From Village to Cities, Early Villages in the Near East), Istanbul 2003.
- Özdoğan M. – Başgelen N., *Türkiye'de Neolitik Dönem*, Istanbul 2007.
- Pachard D., *Minoan Linear A*, London 1974, 161 και 176.
- Renfrew C., *The Emergence of Civilisation. The Cyclades and the Aegean in the Third Millennium BC*, London 1972.
- Renfrew C. – Gimbutas M. – Elster E., *Excavations at Sitagroi. A Prehistoric Village in Northern Greece I*, Los Angeles 1986.
- Sakellariou M., *La Migration Grecque en Ionie*, Αθήνα 2008.
- Sampson A., The Neolithic of the Dodecanese and Aegean Neolithic, *BSA* 79 (1984), 239-249.
- Strasser T. F. – Panagopoulou E. – Runnels C. – Murray R. – Thomson N. – Karkanis P. – McCoy F. – Wegmann A.-K., Stone Age Seafaring in the Mediterranean: Evidence from the Plakias Region for Lower Palaeolithic and Mesolithic Habitation of Crete, *Hesperia* 79, 2, 2010, 145-190.
- Yükmen B., *Anadolu Megalithleri*, Istanbul 2003.

4. ΠΡΩΙΜΗ ΝΑΥΣΙΠΛΟΪΑ

- Ευστρατίου Ν. – Κυριακού Δ., Τα ίχνη των τελευταίων κυνηγών και τροφοσυλλεκτών της ΝΑ. Μεσογείου, *Ανάσκαμμα* 5 (2011), 51 κ.ε.
- Παπαγεωργίου Δ., Ρεύματα και άνεμοι στο Βόρειο Αιγαίο, στο *Η Πολιόχνη και η Πρώιμη Εποχή του Χαλκού*, Αθήνα 1997, 435 κ.ε.
- Παπαγεωργίου Δ., Θαλάσσιοι δρόμοι στο προϊστορικό Αιγαίο κατά τη Νεολιθική και την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού, Αθήνα 2002.
- Παπαγεωργίου Δ., Τα Αργοναυτικά και οι θαλάσσιοι δρόμοι στο προϊστορικό Αιγαίο, στο *Αργοναύτης, τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Χρ. Ντούμα*, Αθήνα 2003, 85-99.
- Ammerman A. J., The first Argonauts: Towards the study of the earliest seafaring in the Mediterranean, στο Anderson A. – Barrett J. – Boyle K. (επιμ.) *Global Origins and Development of Seafaring*, Cambridge 2010, 81-92.
- Ammerman A. J. – Flourentzos P. – McCartney C. – Nollerand J. – Sorabji D., Two new early sites on Cyprus, στο *Report of the Department of Antiquities*, Λευκωσία 2006, 1-21.
- Arca M. F. – Martini F. – Pitzalis G. – Tuvieri C. – Broodbank C., The origins and early development of Mediterranean maritime activity, στο *Journal of Mediterranean Archaeology* 19 (2), 2006, 199-230.
- Doumas Chr., Remarques sur la forme du bateau égéen à l'âge du bronze ancien, στο *Vilamonica Symposium*, Capo di Ponte 1970, 285-290.
- McCaslin D. E., *Coastal settlements and maritime trade routes in the Eastern Mediterranean ca 1600-1050 B.C.*, Göteborg 1980.
- Wachsmann Sh., *Seagoing ships and seamanship in the Bronze Age Levant*, Texas 2008.
- Wedde M., *Towards a Hermeneutics of Aegean Bronze Age Ship Imagery*, Mannheim 2000.

5. ΒΡΑΧΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Ατακτίδης Κ., Οι βράχοι της Καβάλας μαρτυρούν το χαμένο πολιτισμό της, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 26, Μάρτιος 1988, 17-24.
- Κιοκτσέογλου Σ., Μια τοτεμική θεατροθιασική τελετουργία σε βραχώδες έξαρμα του χωριού Κίρκη στο Ν. Έβρου, περιοδικό *Αρχαιολογία* III, Ιούνιος 2009, 88-91.
- Μουτσόπουλος Ν., Νεολιθικό ακιδογράφημα στις όχθες της Χειμαδίτιδας λίμνης και το δίδυμο μενχίρ του Πελεκάνου, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 56, Σεπτέμβριος 1995, 39-45.

Παπουτσάκη Χρ., Οι βραχογραφίες στ' Ασφέντου των Σφακιών, *Κρητικά Χρονικά ΚΔ'* (1972), 107-139.

Zois A., À propos des gravures rupestres d'Asfendou, *BCH* 97 (1973), 23-30.

6. ΔΙΑΦΟΡΑ

Αντιχάρισμα στον καθηγητή Νικόλαο Π. Ανδριώτη (ανατύπωση 88 εργασιών του), Θεσσαλονίκη 1976.

Βαρουφάκης Γ., Ο έλεγχος ποιότητας των προϊόντων και η προστασία του καταναλωτή στην αρχαιότητα, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 95, Ιούνιος 2005, 81-87.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών, 1971-1978.

Κακριδής Ι., *Οι αρχαίοι Έλληνες στη νεοελληνική παράδοση*, Αθήνα 1978, 21.

Καρπόζηλος Α., *Βυζαντινοί ιστορικοί και χρονογράφοι*, Αθήνα 2015.

Κοντογιάννης Π., *Γεωγραφία της Μικράς Ασίας*, Αθήνα 1921 (ανατύπωση 2000), 263.

Λάμπρος Σπ., Υπομνήματα περί των ελληνικών χωρών και εκκλησιών κατά τον δέκατον πέμπτον αιώνα, *Νέος Ελληνομνήμων*, 7, Αθήνα 1910, 363.

Λέτσας Αλ., *Μυθολογία της Γεωργίας*, Θεσσαλονίκη 1949.

Μπουλώτης Χρ., Ιδιότυποι λαξευτοί ληνοί στη Λήμνο, *Αμπελοοινική Ιστορία στο χώρο της Μακεδονίας και της Θράκης*, Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα 1998, 421-448.

Πολίτης Ν., *Οι παραδόσεις του ελληνικού λαού*, τόμος 1 (Εκδ. Το Βήμα, 2015), 94.

Ροδάκης Π., *Τα Καβείρια Μυστήρια*, Αθήνα 1997.

Τόλιας Γ. (επιμ.), *Το Αιγαίο Πέλαγος, Χαρτογραφία και Ιστορία*, 15ος-17ος αι., Αθήνα 2010.

Φινόπουλος Ε. – Νάβαρη Λ., *Η Ελλάδα του Πτολεμαίου*, Αθήνα 1990.

Χατζάκης Ι., *Περίγραμμα Ιστορίας του Μεταβυζαντινού Δικαίου του Λατινοκρατούμενου Ελληνισμού*, Αθήνα 2012, 192, αριθ. 124.

Ψαροπούλου Μπ., *Οι τελευταίοι τσουκαλάδες του ανατολικού αιγαίου*, Ναύπλιο 1986, 263 κ.ε.

Ψυχογιού Ελ., *Μαυρηγή και Ελένη, Τελετουργίες θανάτου και αναγέννησης*, Αθήνα 2008.

Bodnar E. – Mitchell C., *Cyriacus of Ancona's Journeys in the Propontis and the Northern Aegean, 1444-1445*, Philadelphia 1976.

Bremmer J. N., *Initiation into the Mysteries of the Ancient World*, Berlin-Boston 2014.

Burkert W., *Ελληνική Περιφέρεια: Τα μυστήρια της Σαμοθράκης*, στο Αβαγιανού Α. (επιμ.), *Λατρείες στην «περιφέρεια» του ελληνικού κόσμου*, Αθήνα 2002, 31-64.

Camp J. M., *The Athenian Agora, A Short Guide to the Excavations, Excavations of the Athenian Agora*, Picture Book no 16, American School of Classical Studies, Princeton 2003.

Clinton K., *The eleusinian aparche in practice: 329/8 B.C.*, στο *Ιερά και Λατρείες της Δήμητρας στον Αρχαίο Ελληνικό Κόσμο*, Βόλος 1910, 1-15.

Coles S. G., *Theoi Megaloi: The Cult of the Great Gods at Samothrace*, Leiden 1984.

Fouilles de Delphes III, Épigraphie, Inscriptions de la Terrasse du Temple et de la région nord du Sanctuaire, Paris 1930-1976.

Harari Y. N., *Sapiens. A Brief History of Humankind* (ελληνική μετάφραση), Αθήνα 2015.

Inscriptiones Graecae, I-III, XII.

Kozelji T. – Wurek-Kozelji M., *Phares de Thasos*, *BCH* 113 (1989), 164-181.

Kurtoğlu F., *XVI inci asrın ilk yarımında Gelibolu*, *Ana Sayfa* 5 (1936), 291-306 (αναδημοσίευση στην ιστοσελίδα *Türkiyat Mecmuası, DergiPark Akademik*).

Lehman K., *Σαμοθράκη* (αρχαιολογικός οδηγός), Θεσσαλονίκη 1999, 189 κ.ε.

Meritt B. – Wade-Gery H. – McGrecor M., *The Athenian Tribute Lists I*, Cambridge Ma 1939.

Morris S., *The tower of ancient Leukas*, *Hesperia* 70 (2010), 285-347.

Reinsch D. R., *Critobuli imbriotae historiae*, Berlin-New York 1985.

Βιβλιογραφία

- Rhodes P. – Osborne P., *Greek Historical Inscriptions 403-323 BC*, Oxford 2003, 120-129.
- Stroud R., *The Athenian Grain-Tax Law of 374/3 B.C.*, *Hesperia Supplement* 29, Princeton 1998.
- Thompson H. A. – Wycherley R., *The Agora of Athens. The American Excavations in the Athenian Agora*, vol. XIV, American School of Classical Studies at Athens, Princeton 1972.
- Vryonis Sp., *The Mechanism of Catastrophe*, New York 2005.